

ՌՈՒՔԷՆ ՍԵԱԿԻ (1885-1915) ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Միլլա Կապուտիկեանի «Խօսք իմ Որդուն»էն 50 տարիներ առաջ
Ռուբէն Սեակին գրած բանաստեղծութիւնը՝

«Բայց մայրենի անուշ լեզուդ
մի մտռնար որ հայերէն է»

Յովհաննէս Չիլիմկիրեան

Բողորին ծանօթ է թէ ինչպէ՛ս բարբարոս թուրքերը դարերու ընթացքին, և մինչեւ վերջերս, Հայկական պատմական յուշարձանները և եկեղեցիները, Հայերէն Հեղք չմնայ ըսելով ուժականով քանդած են: Բայց այս բարբարոսութիւններուն ենթարկուողները միայն Հայերը չեն:

Նոյնպէս Հնադարեան (Antique) յունական և բիւզանդական յուշարձանները և եկեղեցիները զո՛ւ գացած են թրքական բարբարոսութիւններուն:

Աս թրքական քանդումին զո՛ւ գացող վայրերէն մէկն է Մարմարա ծովուն վրայ Միլլիի բերդաքաղաքը, որ կը գտնուի Պոլիսէն 65 քմ. դէպի արեւմուտք, Երոպական Թրակիոյ Հողամասին վրայ:

Նոյն ատեն Ռուբէն Սեակի ծննդավայրը եղող Միլլիի բերդաքաղաքը, բուն անունով «Միլեմբրիա» Հին բիւզանդական պատմական քաղաք մը՝ եղած է:

Միլլիի բիւզանդական եկեղեցիները այնքան Համբաւ ունին եղեր, որ մեր Հօրեղբօր մեզի պատմաճին Համաձայն, մինչեւ 1914 թուականը Անգլիայէն բիւզանդագետներ մասնատրապէս Միլլիի եկած են, որպէսզի Միլլիի բիւզանդական եկեղեցիներուն խճանկարները ուսումնասիրեն:

Այսօր, պատմական Միլլիի բերդաքաղաքէն ոչ մէկ բան մնացած է: Ոչ բերդ, ոչ յունական յուշարձան, ոչ բիւզանդական եկեղեցի և ոչ ալ բիւզանդական խճանկար: Թուրքերը ամէն բան քանդած են: Եւ Միլլիի այսօր, անձոռնի, «պեթոն» կառոյցներով լեցուած, թրքական քաղաքի մը վերածուած է, և միացած է Պոլսոյ:

Միլլիի բերդաքաղաքը, որ մեր նախնիներուն բնակավայրը եղած է, մինչեւ 1922-ները, մեծ մասամբ բնակուած է յոյներէ և Հայերէ: Իսկ թուրքերը, Միլլիի մէջ բերդաքաղաքէն դուրս՝ «վարի թաղամասը» (Asagi Mahalle) ըսուած շրջանը կը բնակին եղեր, գոյացնելով քանի մը տամեակ թուրք ընտանիքներէ բաղկացած աննշան փոքրամասնութիւն մը:

Միլլիին այն աստիճան յունական քաղաք մը եղած է, որ Հոն բնակող Հայերը եղած են լաւ յունախօս, ինչպէս որ մեր Հայրը և մայրը սաՀուն յունարէն կը խօսէին:

Եւ այդ շրջանին Միլլիի մէջ, նախակրթարան մը եղող «Աքանաղեան» վարժարանէն զատ և անէի բարձր Հայկական վարժարան մը չըլլալուն, Ռուբէն Սեակ կը դրկուի Պարտիզակի Ամերիկեան Գոլէճը և յետոյ Պոլսոյ Պերպերեան վարժարանը, և 1905-ին ալ կը մեկնի Զուիցերիոյ Լոզան քաղաքը, ուսանելու տեղոյն բժշկական Համալսարանը:

Մինչդեռ Ռուբէն Սեակին քրոջ աղջիկը՝ Ատրինէ Յակոբովիչ Միլլիի Հայկական վարժարանը աւարտելէ յետոյ, դեռ աղջրնակ ըլլալուն, Պոլսոյ մէկ Հայկական վարժարանը չի դրկուիր, և Միլլիի յունական միջնակարգ վարժարանը կ'արձանագրուի:

Եւ Ատրինէ յունական վարժարանին մէջ շատ լաւ յունարէն գրել և կարդալ սորված ըլլալու ուրախութեամբ, իր մօրեղբօր, Ռուբէն Սեակին 1910-ին Լոզան յունարէն լեզուով նամակ մը կ'ուղարկէ... Եւ Ատրինէն միջոց մը յետոյ, Ռուբէն Սեակէն պատաս-

խան նամակ մը կը ստանայ:

Աստեղ կը Հրատարակէր Ռուբէն Սեակի իր քրոջ աղջկան Ատրինէին գրած նամակը:

Տեղին է նկատել, որ Միլլա Կապուտիկեանի «Խօսք իմ Որդուն»էն 50 տարի առաջ գրուած Ռուբէն Սեակի այս նամակ-բանաստեղծութիւնը մենք կը Հաւատանք, որ նաՀատակ բանաստեղծին ազգային Հոգեբանութիւնը վկայող և պատմական արժէք ունեցող գրութիւն մըն է: ԱՀա Ռուբէն Սեակի 1910-ին Լոզանէն Միլլիի իր քրոջ աղջկան Ատրինէին գրած նամակ-բանաստեղծութիւնը:

Իմ սիրելի փոքր Ատրինէ,
Ինձմէ բարձր ես Յունարէնէ.
Բայց հօրդ, մօրդ քերուշ լեզուն
Մի մտռնար որ հայերէն է:

Եթէ միջոցդ ներէ
Մեծ դպրոցներ գնա՛ Ատրինէ.
Բայց մայրենի անուշ լեզուդ
Մի մտռնար որ հայերէն է:

Շոյլ մի ըլլար, ծոյրը աճօրէն է.
Դուն շատ գիտուն եղիր մեզմէ.
Բայց մայրենի և Մուրք լեզուդ
Մի մտռնար որ հայերէն է:

Լոզան 1910 Ռուբէն Սեակի